

УДК 821.111-21.161.2 Руд.: 792.2

ФІЛОСОФІЯ ПЕРЕКЛАДІВ МИХАЙЛА РУДНИЦЬКОГО

Анастасія Василик

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська 1, Львів, Україна, 79000;
e-mail: n.vasylyk@gmail.com*

Проаналізовано формування та особливості перекладацької стратегії Михайла Рудницького у світлі основних ідей філософії початку ХХ ст. Окрему увагу присвячено аналізу перекладознавчої концепції М. Рудницького та основних засад його стратегії в контексті власної поетичної діяльності, провідних тогочасних тенденцій перекладу та історико-літературних умов.

Ключові слова: українська культура, художній переклад, перекладацька стратегія, перекладознавча концепція.

Упродовж 80–90-х років ХХ ст. опубліковано чимало теоретичних праць, присвячених індивідуальності перекладача. Перекладацька стратегія стала невід’ємною ланкою при аналізі різножанрових текстів художнього перекладу. Подальше осмислення цього питання висвітлено в дослідженнях Р. Зорівчак, М. Москаленка, М. Новикової, Д. Павличка, М. Стріхи, А. Содомори, О. Чередниченка та ін. Виправдано потребу вивчення персоналій перекладачів, їхньої поетики та значення в історико-культурному контексті. Під науковим керівництвом проф. Р. Зорівчак захищено дисертації, присвячені, зокрема, поетиці П. Куліша (О. Лучук), М. Лукаша (В. Савчин) та Віри Річ (Г. Косів). Відповідно сформульовано перекладацькі завдання – дослідницьке (інтерпретація поетичного образу) та творче (перестворення оригіналу, що виявляє його стратегію). Новітню модель аналізу стратегій і тактик перекладача пропонує О. Селіванова, яка відходить від традиційних спостережень щодо творчого моменту при перекладі й розглядає модель перекладацького процесу з погляду інтердисциплінарності.

Вивчення питання індивідуальності перекладача зумовлює аналіз сукупності принципів та шляхів відтворення оригіналу залежно від світобачення, позамовних обставин, які мотивують відбір текстів та взаємодію цих компонентів з історико-літературною епохою. Теоретичне вивчення цього питання зумовлене осмисленням вагомості людського чинника у процесі перекладу. Актуальною ця проблема є стосовно історії та теорії художнього перекладу.

Поетична творчість М. Рудницького припадає на перші десятиліття ХХ ст., добу розвитку модернізму – періоду новаторських шукань і літературних експериментів. У той же час кристалізується платформа філософсько-літературних і перекладознавчих поглядів автора. Відтак варто враховувати присутність синтезу ідей філософських, літературних

напрямів початку ХХ ст. Оскільки літературна діяльність багатьох діячів культури того часу відбувалась паралельно із перекладацькою, можемо говорити про вплив літературно-філософських ідей на стратегії перекладачів.

Серед основних естетичних постулатів модернізму – культ особистості з її самодостатнім життям, що триває незалежно від вищих сил; дослідження та осмислення реальної дійсності. Поява модернізму спричинила нову хвилю творчих зацікавлень та дискусій у світовій літературі, що, відповідно, вплинуло й на українську культуру. У літературному середовищі міжвоєнного періоду в Галичині науковці виокремлюють чотири головні ідеологічні напрями: націоналістичний, католицький, ліберальний і прокомуністичний, які по-різному піддавалися впливові модернізму. Молодий М. Рудницький – представник ліберальних поглядів: пропагував ідеї надкультурного та надісторичного досвіду, спростовуючи поняття світогляду письменника. У контексті модернізму автор підтримував гасло *мистецтво заради мистецтва*. На формування літературознавчих поглядів М. Рудницького вплинули: течії модернізму, зокрема імпресіонізм та символізм; теорія інтуїтивізму; психолінгвістична теорія О. Потебні, погляди формалістів та, частково, ідеї членів Празького лінгвістичного кола (передусім філолога-структураліста Я. Мукаржовського). Розглянутий період на Західноукраїнських землях пов'язують також із літературно-мистецьким стилем сецесії. Це поняття спершу асоціювали з угрупованням віденських художників та скульпторів, проте поступово термін “сецесія” поширився і на художню літературу та інші види мистецтва, архітектуру зокрема. Дослідник української літератури згаданого періоду проф. М. Ільницький зазначає: “Ранній український модернізм, зокрема в його галицькому варіанті вписується у рамки “сецесії” – літературно-мистецького стилю, що розвивався на зламі ХІХ–ХХ ст. і в різних країнах закріпився під різними назвами: у Франції як “Style Moderne”, у Німеччині “Neudeutsche Kunst”, на теренах Австро-Угорщини – “сецесія” [2, с. 205]. У художній літературі сецесійні ознаки проявляються у відході від певних усталених канонів та спробі пошуку нових (часто експериментальних). Визначаючи основні прикмети сецесійної поетики модернізму, Я. Поліщук наводить такі риси, як: “естетизм, екзотизм, еkleктизм, еротизм, екстравагантність, ексцентризм” [6, с. 193]. Ці елементи наявні у творчості поетів літературного угруповання “Молода муза”, з яким пов'язане формування творчої манери М. Рудницького, що зумовили його перекладацьку стратегію.

Перший випуск літературно-наукового двотижневика “Світ” вийшов друком 24 лютого 1906 р. До складу редакції увійшли В. Бірчак, П. Карманський, О. Луцький, М. Яцків, Б. Лепкий, В. Пачовський, С. Чарнецький, С. Твердохліб, які склали основу угруповання. У першому випускові опублікована стаття “Наше слово”, яку згодом розглядали як маніфест “Молодої музи”: “У відрадних днях широкого суспільного та політичного життя приходимо до Вас і вказуємо в хвилях боротьби призабуту, може, все так тужно виждану стежину Добра і Краси” [8, с. 11]. У статті “Що таке молода муза?” М. Рудницький стверджує: “Почуття потреби чогось нового, потреби, досить не з'ясованої, нагадували настрої раннього романтизму” [8, с. 12]. Поява “Молодої музи” активізувала і зацікавлення європейською поезією модернізму: переклад цілої низки віршів здійснювали молоді поети Б. Лепкий, П. Карманський, С. Чарнецький, О. Луцький, В. Пачовський та М. Рудницький.

Нове покоління хотіло якомога сильніше зазначити своє я, давати волю своїй уяві, не рахуватись із дійсністю як єдиним джерелом натхнення, змальовувати свої перелетні настрої та примхи і передусім відвертатись від пересічної маси, вертаючись тільки до вибранців [8, с. 489]. Ці заклики перегукуються з ідеями відомого філософа і теоретика мистецтва Хосе

Ортеги-і-Гасета, що писав: “усі періоди мистецтва старанно уникали концентрації твору мистецтва навколо людського змісту. Імператив надмірного реалізму, який переважав у художній чутливості минулого століття, слід розцінювати як крайнє збочення естетичної еволюції. А звідси випливає, що нове натхнення ... є поверненням на справжній шлях мистецтва” [5, с. 253]. Зацікавлення філософією Ортеги-і-Гасета спонукало М. Рудницького і до перекладу фрагментів з його творів (фрагмент із книги “Бунт Мас”, див.: “Примітивізм та історія”. Діло, 1932). Це розпочало серію публікацій уривків праць світових філософів в українських перекладах та спровокувало цікаву дискусію з погляду критики цих перекладів (щодо питань розвитку української терміносистеми, урахування специфіки перекладу наукової прози та ін.)

Сецесійний стиль як явище синтезував різні за своєю суттю ознаки: відхід від усталеного, захоплення чимось новим, екзотичним, взаємодію різних видів мистецтв, певну мозаїчність. Естетика сецесійності відповідно вплинула на сприйняття мистецтва в усіх його виявах. Аналізуючи ці ознаки, М. Рудницький вирізняв серед негативних “приглушення індивідуального мистецького самовияву таланту та національної своєрідності внаслідок домінування універсального” [2, с. 208]. Проте позитивним дослідник вважає залучення українського слова, українського мистецтва загалом до європейського контексту. Проекуючи зазначені особливості на погляди М. Рудницького, поета-молодомузівця, згодом відомішого як літературного критика та теоретика (автора праць “Від Мирного до Хвильового” та “Між ідеєю і формою”), простежуємо спробу осмислення української літератури в контексті світового письменства. Ця провідна ідея, як і потреба типологічного підходу при аналізі літературних постатей та їхнього доробку, яку обґрунтував ще на початку століття І. Франко, вплинула на подальший розвиток літературознавчої теорії.

Вагомий вплив на формування поетики М. Рудницького відіграв біографічний чинник – йдеться про навчання у Франції. Ще у студентські роки, під час навчання в Парижі (1910–1911), він слухав лекції Ж. Сореля та А. Бергсона, які пропагували теорію інтуїтивізму. Інтуїтивізм А. Бергсона – складна, суперечлива теорія, своєрідним фундаментом якої є думка філософа про визначальну роль інтуїції в науковому та художньому пізнанні світу. Витоки ж інтуїції – в інстинкті й інтелекті. У процесі пізнання світу, його явищ і предметів ми бачимо та сприймаємо лише їхні форму, колір, лінії, вважає Бергсон, але ми нездатні схопити життя, яке криється в цих зовнішніх властивостях, схопити те пристрасне, тремтливое, що створює чарівність навколишньої дійсності, і наше пізнання назавжди залишилося б поверховим, якби не “естетична інтуїція”, яка дає людині можливість не лише бачити світ, а й схоплювати “задум життя, єдиний рух, що пробігає по лініях, пов’язуючи їх між собою та надаючи їм сенс”. Розвиваючи ці ідеї в роботі “Творча еволюція”, Бергсон підкреслює, що “естетична інтуїція” не тільки впливає на процес пізнання, а й зумовлює художню творчість, яка розкриває внутрішній зміст предметів [1, с. 71].

В Україні ідеї А. Бергсона знайшли відлуння у працях поетів і літераторів початку ХХ ст., серед яких учасники літературного угруповання “Молода муза”. У прямий чи, радше, неусвідомлений спосіб вони пропагували роль несвідомого в мистецтві, значення інтуїції в процесі пізнання – інтуїтивного усвідомлення мистецтва. Вплив інтуїтивізму помітний в поглядах М. Рудницького щодо перекладацького процесу. Автор доволі часто наголошував, що потрібно виробляти так звану перекладацьку інтуїцію – ситуативне чуття при перекладі. Це є межа сприйняття оригіналу як мистецького твору і, відповідно, потреба інтуїтивно (за Бергсоном) збагнути його [1, с. 74]. Те, наскільки перекладацька інтуїція глибока, по-

казує сам процес відтворення, пояснює перекладацьку стратегію, а на текстовому рівні диктує певні рішення (компенсації, заміни, калькування та ін.). Ці ідеї чітко відстежуємо при перекладі віршів. Тут перекладач / суперник повинен володіти інтуїцією митця – бути спроможним створити рівновартісний твір у цільовій літературі. Власне М. Рудницький висловлював ці ідеї щодо рецепції класики – українських перекладів В. Шекспіра та Т. Шевченка іншими мовами. Ключовим положенням стала думка: “Перекладач мусить бути подекуди співтворцем і глибоко володіти нюансами мови та стилю” [11, с. 2]. Отож, М. Рудницький зазначав: “Великих поетів треба перевтілювати, а не перекладати, для цього треба бути самому поетом” [13, с. 4]. Загалом, аналізуючи віршові переклади, автор заперечує ідею неперекладності та заохочує перекладачів працювати над виробленням власної поетичної майстерності.

Філософське Бергсонівське розуміння *інтуїції* крізь призму ідей М. Рудницького як критика перекладів простежуємо і на рівні ідей про перекладацьке *чуття* (розуміння) оригіналу. Він пропагував теорію контекстів – застосування філологічного, історико-культурного та соціолінгвістичного контекстів, що стимулює добір адекватного ключа при перекладі. Прагнення досягти *адекватності* перекладу було одним з тогочасних *desiderata*, на протипагу *буквалізму*.

Панівні філософські ідеї перших десятиліть ХХ ст. вплинули на літературознавство та лінгвістику, а також проєктуються на теорію художнього перекладу, зокрема щодо інтерпретації тексту (оригіналу). Лінгвоестетична концепція О. Потебні розглядає основні проблеми теорії літератури, поезики та естетики слова, це започаткувало лінгвістичний поворот у філософії та теорії літератури ХХ ст. [1, с. 33]. У центрі аналізу став не лише *результат пізнання*, а *процес пізнання*. Звідси пильна увага до питання випрацювання перекладознавчого аналізу тексту, прагнення збагнути дух *першотвору*. Відповідно, прагнення викоринити помилкове буквальне відтворення тексту. Як наголошував М. Рудницький, необхідно остерігатись враження, коли перекладачеві все зрозуміло, адже воно помилкове і веде до буквального перекладу.

Серед базових літературно-естетичних засад М. Рудницького – думки про безсвітглядність поета [8, с. 23], а основою літературно-критичного методу письменника є принцип типологічного зіставлення. Власне М. Рудницький наголошував: “Творами чужих літератур можемо подекуди легше користуватись, ніж здобутками чужої техніки; те, що вони залишають нам, збагачує засоби нашого світовідчуження та світогляду” [8, с. 10]. Ідея чистого мистецтва споріднена з філософською концепцією Г. Гегеля, який не визнавав у трактуванні мистецького твору жодних зовнішніх цілей, вбачаючи в ньому тільки єдину мету: здійснення прекрасного та насолоду з нього. Ця думка перегукується з ідеями учасників Празького лінгвістичного кола, зокрема Я. Мукаржовського [1, с. 423]. Чеський мовознавець із власною концепцією мови і культури, що запропонував структурно-функціональний метод аналізу мистецтва та культурних фактів. У “Студіях з естетики”, “Студіях з поезики” та у праці “Естетична функція, норма і вартість як соціальні факти” побутує ідея, що краса узгоджує естетичні та соціальні форми будь-якої культури [1, с. 423]. Якщо екстраполовати ці ідеї на перекладознавчі погляди того часу, безпосередньо щодо *естетичної вартості перекладу*, це засвідчує розуміння перекладу як засобу збагачення *цільової культури*, яке інтерпретуємо з гасел поетів-модерністів щодо чистого мистецтва. Дослідник філософсько-естетичної доктрини М. Рудницького С. Квіт зазначає: “Зберігши ідею модернізму, М. Рудницький розійшовся з “молодомузівцями”, але не прийшов до “п्राжан”. Він обрав свій, третій, шлях

самоцінності мистецтва, поставивши в центр уваги не текст, а творчу індивідуальність” [3, с. 71]. Рудницький писав: “Найсутнішою ознакою поезії є уява, що забарвлює всі предмети якимсь ледве помітним первнем індивідуального я так, що вони змінюють свій звичайний вигляд” [8, с. 460], відповідно, наголошував на плеканні творчої майстерності перекладачів. В одній із публікацій “Патріотизм і розвиток літератури” (1936) у формі відкритого листа до П. Карманського М. Рудницький доволі чітко окреслив свою літературно-поетичну концепцію: “Нема сильної та здорової рідної літератури, коли вона не рахується з рівнем європейської” [10, с. 2]; “Горе творам мистецтва, яких уся краса видна тільки мистцям” [10, с. 3]; “Український письменник найкраще виконає свій патріотичний обов’язок, коли дасть твір, що піднесе рівень рідної літератури” [10, с. 3]. Ідеї Я. Мукаржовського про питання семіотичної інтерпретації тексту простежуємо і в поглядах М. Рудницького щодо перекладів для театру. У світлі українських перекладів творів В. Шекспіра М. Рудницький одним із перших наголошував на сценічності текстів (перекладів).

У контексті основних політичних та релігійних дискусій міжвоєнної української літератури в Галичині до 1930-х років ХХ ст. поетична постать М. Рудницького зі своїм певним відстороненням була й гармонійною складовою модерної поетичної течії. Поезії М. Рудницького демонстрували маніфест аполітичності письменника, доволі антропоцентричної особистості, у центрі уваги якої ліричні переживання, душевні глибини, хвиливе враження, захоплення коханням, що зображене в манері імпресіонізму й у вислові автора досягає рівня витонченої майстерності. Наприклад, у поезії-етюді “Вірш над морем”: *Вода, мов книжка, левада, наче степ, / Хвилюють на гірським скелястім березі... / Не хочу захисної тиші і нестелен, / і творчих хвилювань... молитв, ні ересі! / Нитками добрих роменів безсилимми / Й барвистими, мов очі, в’яжу, / В одну китицю всі найкращі килими: / Траву й небо, море, ліс і пляжу* [7, с. 655] М. Рудницький перебував під враженням від поетів-символістів та мистецтва імпресіоністів. Символізм в українській літературі утвердився дещо пізніше, ніж у Європі. На території Центральної України група поетів-символістів створена 1918 р. і гуртувалася навколо журналу “Музагаєт”, “Літературно-критичного альманаху” (за редакцією Я. Савченка) та літературно-мистецької “Студії” (їхнє гасло “мистецтво заради мистецтва”). На заході України ці тези проголошено ще 1906 р. у вже згаданому маніфесті поетів “Молодої музи”. Вплив символізму на погляди М. Рудницького простежуємо на рівні ідейно-філософського трактування поезії, а також у стилістично-лексичній площині творення тексту. На його думку, волю творчої індивідуальності не можна обмежувати: “Без огляду на те, в чиїх руках буде вплив на розвиток нашої літератури, не уявляємо собі, щоби він міг бути доцільнішим від тої свободи, з якою нинішній європейський письменник змальовує свої переживання по власній уподобі аж до меж бунту проти установлених ідеалів та загальних релігійних вірувань” [8, с. 45]. Європейські символісти добирали образи та настрої як контраст до засобів, які вживали у творах попередники, прагнули зобразити новий ідеал краси. В основі цих образів, часто несподіваних, лежить нове зорове спостереження, слухові враження та естетичні теорії [8, с. 208].

Ці погляди проявлялись і в перекладацькій діяльності, передусім на рівні вибору текстів. Цікаво простежити співвідношення автор–перекладач у перекладах М. Рудницького поезії французьких символістів. Тут відчутно домінує прагнення перекладача позмагатись з автором при відтворенні хвиливого враження і, відповідно, веде до результату – перекладацької інтерпретації. Це ілюструє переклад М. Рудницького “Осінньої пісні” П. Верлена. В оригіналі, де музика, чарівна верленівська простота, мелодика звучання, ритм та мотив

осінньої меланхолії є головними домінантами твору, провідну роль відіграє невимушений, природний ритм. Відповідно М. Рудницький використовує цей засіб у рядках: *В сірій безмежі, / В час, коли з вежі, / Б'є дзвін, / З сутінок чути / Спомин забутих / Годин. В оригіналі читаємо: Tout suffocant / Et blême, quand / Sonne l'heure, / Je me souviens / Des jours anciens / Et je pleure.* Рими, головні компоненти мелодії, в оригіналі створені на основі трьох паралелей лексем – асоціативно-образних понять: *Tout suffocant* (сильно хвилюватись, задихатись) – *quand* (коли); *Je me souviens* (коли пригадую) – *ancients* (давні); *blême* (дуже блідий, в оригіналі третя особа однини дієслова бліднути) – *l'heure* (години) – *je pleure* (плачу). У варіанті М. Рудницького є нові компоненти, на основі яких створено три паралелі римування: *безмежі* – *вежі*; *дзвін* – *годин*; *чути спомин* – *забутих*. Певні відхилення в перекладі поезії неминучі, проте власне їхня специфіка та періодичність зумовлює жанрові ознаки перекладів. У контексті “Осінньої пісні” П. Верлена спробу М. Рудницького можна окреслити як *вдалу інтерпретацію*. Подаючи глибинний аналіз цього вірша, А. Содомора зазначив: “В українських інтерпретаціях, при всій відстані між ними і оригіналом, усе ж помітний простір у напрямку тієї середини (не посередності!), яка передбачає якомога тонше відчуття міри” [16, с. 252].

Доволі вільний підхід при відтворенні ритмічних характеристик поезії також пояснює літературно-поетична концепція М. Рудницького, що тяжіє до певного впливу течії символізму, французьких поетів-парнасців. Автор стверджував: “Поезія має зазвичай три головні ознаки: ритм, рими і сенс, а модерна поезія пробує зводити боротьбу з ними усіма нараз. Рими, як відомо, від давніх-давен уживані тільки в деяких мовах; – ритм можна найти в усьому, навіть часом у поганій прозі, чи в ударах калатальця дитини, а “сенс”, як приземного міркувальника – прогнали віддавна поети з Парнасу” [12, с. 2]. Окреме значення М. Рудницький приділяв звукопису поетичного твору, наголошував на вагомості чергування звуків, не випадкової кількості голосних та приголосних. Це засвідчують його поезія та переклади. Як приклад, розглянемо вірш П. Верлена “*Le Crépuscule du soir mystique*” в перекладі М. Рудницького “*Сутінки містичного вечора*”: *Із сутінками багровіє спомин... / У полум'ї тремтить у далині / Надії обрій, впавши в невідоме, / І пнуться вверх по казковій стіні / Мереживом тасмної рістні / – Лілеї, дальї, козельці, тюльпани – / плетуть альтану, а повітря п'яне / Втягнуло в себе випари душин / Отруйно теплі пахощі сильні / – Лілеї, дальї, козельці, тюльпани – / Де змисли, розум і душа на дні / Перемішали в розкошах ароми / Оп'ялилий – із сутінками – спомин.* Вірш присвячений зображенню миттєвості теплового вечора, що викликає фрагменти асоціативних образів, переплетених із відчуттями ліричних переживань та настроїв. На перший погляд, не простежуємо конкретного образу чи ідеї, а тільки мотив зображення вечірньої пори, певні натяки на швидкоплинність часу. У перекладі відтворено відповідну тональність, на фонетичному рівні наявне чергування голосних *i – ї* (*сутінки, далині, стіні, дні, рістні, душин, сильні...*), що налаштовує слухача на меланхолійні, ностальгійні думки. Цей мотив посилює асонанс на рівні голосного *o* (*багровіє, спомин, обрій, отруйно, оп'ялилий*). Атмосферу тихого весняного вечора передають звукові чергування шиплячих приголосних *ш – щ* (*впавши, випари душин, пахощі, душа, перемішали, розкоші*), а також періодичні повтори приголосного *с* (*сутінки, спомин, пнуться по стіні, рістні, пахощі сильні, змисли*). Важливими в контексті загального зображення є фрагментарні вкраплення описових деталей. Ці лаконічні, проте образні елементи символічно створюють цілісність картини, провокуючи уяву читача. Рудницький зазначав: “Друкарські штуккарства тут ні причому. Поезія відповідає потребам живого слова. По-

чинаючи поему, ви самі встановлюєте яексь чергування звуків та віддихів, відтворюєте несвідомо засновки мелодії з поворотними ударами, переливами настроїв, під такт яких починає битися наше серце і... думка” [8, с. 2].

Власне М. Рудницький враховував ще один вагомий компонент поезії – внутрішній порив, який, на його думку, не варто зводити до вдало створених поетичних образів чи сили уяви. Як приклад, автор згадує Ш. Бодлера, “що економією слова, алхімією, що надає словам силу вогню та різні барви, відповідно до їх сполук, навчив нас ваги “форми” [8, с. 4]. У спробі М. Рудницького збагнути зв’язок між ідеєю і формою (літературознавча праця “Між ідеєю і формою” (1932)) простежуємо вплив ідей формалізму. Намагаючись осмислити художній твір у вимірі ідеї та форми, дискутуючи над значенням цих характеристик, М. Рудницький наголошував: “Сприйняття твору залежить від складних взаємин слова зі світом можливих асоціацій” [13, с. 3]. Зокрема М. Рудницький акцентував на відтворенні словесних образів, аби спровокувати нові асоціації в читача. На думку автора, форма тексту відігравала значну роль при вираженні ідей, отож він закликав ретельно працювати над добороом мовного матеріалу. В одній із рецензій М. Рудницький наголошує: “Природний тон безпосередньої лірики має перевагу у поезії” [9, с. 2].

Вагомим принципом перекладознавчих поглядів М. Рудницького було осмислення першопричини, мети перекладу художніх творів у контексті цільової культури. В одній із рецензій М. Рудницький наголошує на головному завданні художніх перекладів: “У цьому виданні відчувається прикмета, яка повинна завжди виправдовувати його в першій мірі: *зусилля збагатити рідну мову і літературу*” [9, с. 2].

Дружня присвята М. Зерова влучно й дещо іронічно характеризує поезії та перекладацький почерк М. Рудницького. Зокрема, М. Зеров свідомо вжив галицизми: *крокодил, ідиля, селябіка, старатися о ласку*, але найбільше критики зазнає манера римування М. Рудницького. Так, доволі лаконічно, М. Зеров зумів створити і ескіз філософсько-естетичних поглядів М. Рудницького, їхній гармонійний синтез, висвітлений у продуктивних ідеях щодо випрацювання теорії українського художнього перекладу першої половини ХХ ст.: *А Ваша поезія птах Лоенгріна, / Українське сало й японський комфорт, / і метрика Ваша страшна мішанина, / спливають в один гармонійний акорд / Чарує енергія Ваша невпинна / І навіть селябіки лютий імпорт...* [4, с. 162].

---

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. Марії Зубрицької. – 2-ге вид., доповнене. – Львів : Літопис, 2001. – 832 с. 2. Ільницький М. На перехрестях віку : у 3 кн. / Ільницький М. – К. : Вид. дім Києво-Могилянська академія, 2009. – Кн. III. — 902 с. 3. Квіт С. Літературно-критична і журналістська діяльність Михайла Рудницького у 1910 – 1930 рр. : автореф. дис. ... канд. філол. наук. : 10.01.08 / Київськ. нац. ун-т. – Київ, 1997. – 32 с. 4. Кочур Г. З недрукованих поезій : [Передм. до зб. поезій М. Зерова] / Г. Кочур // Вітчизна. – 1988. – № 3. – С. 161–164. 5. Ортега-і-Гасет Х. Вибрані твори / Хосе Ортега-і-Гасет. – К. : Основи, 1994. – 379 с. 6. Поліщук Я. Сецесія в поезії Молодої Музи / Я. Поліщук // Міфологічний горизонт українського модернізму. – Івано-Франківськ, 1998. – 279 с. 7. Розсипані перли : [зб. поезії] / упор. та авт. передм. М. Ільницький. – К. : Дніпро, 1991– 846 с. 8. Рудницький М. Від Мирного до Хвильового. Між ідеєю і формою. Що таке “Молода Муза”? / М. Рудницький – Дрогобич : Відродження, 2009. – 502 с. (Серія “Cogito : навч. класика”). 9. Рудницький М. З нових перекладів. Повісті й оповідання / М. Рудницький // Діло. – 1927. –19 трав., ч. 109. – С. 2. 10. Рудницький

М. Патріотизм і розвиток літератури / М. Рудницький // Діло. – 1939. – 30 лип. – С. 10. 11. Рудницький М. Переклади для чужинців / М. Рудницький // Діло. – 1939. – 27 серп., ч. 194. – С. 2–4. 12. Рудницький М. Чому не розуміємо нових поезій / М. Рудницький // Діло. – 1937. – 23 черв. – С. 2–3. 13. Рудницький М. Шевченкові поезії в польських перекладах / М. Рудницький // Діло. – 1936. – 30 квіт., ч. 94. – С. 2–3. 14. Рудницький М. Шекспір у нових перекладах українською мовою // XL Наукова конференція, присвячена підсумкам науково-дослідної роботи університету за 1965 рік. Тези доповідей / М. Рудницький. – Львів, 1966. – С. 9 – 10. 15. Рудницький М. Шарльота Бронте / М. Рудницький // Ш. Бронте. Ідеалістка. Повість у двох томах / пер. з англ. О. Сліпа. – Львів : Діла, 1939. – Т. 1. – Ч. 36. – С. 1–15. 16. Содомора А. О. Студії одного вірша / А. О. Содомора. – Львів : Літопис ; Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 364 с.

ФИЛОСОФИЯ ПЕРЕВОДОВ МИХАИЛА РУДНИЦКОГО

Анастасія Васылык

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, Львов, Украина, 79000;
e-mail: n.vasylyk@gmail.com*

Проанализированы переводоведческая концепция М. Рудницкого и главные принципы его стратегии в аспекте поэтической деятельности, ведущих тенденций философии, лингвистики и перевода того времени, а также историко-литературных условий. Переводческая концепция М. Рудницкого основана на восприятии перевода мировой классики как источника обогащения и развития украинской культуры, чем обусловлена требовательность переводчика при формировании собственной стратегии. Установлено, что стратегию М. Рудницкого определяет ориентация на литературно-жанровую специфику оригиналов, творческий подход при переводе всех языковых уровней, особенно лексико-стилистического, в совершенствовании поэтической речи.

Ключевые слова: украинская культура, художественный перевод, переводческая стратегия, переводоведческая концепция.

THE PHILOSOPHY OF MYHAILO RUDNYTSKYI'S TRANSLATIONS

Anastasiya Vasylyk

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine
e-mail: n.vasylyk@gmail.com*

The article deals with the translation theory and method of Mykhailo Rudnytskyi (1886–1975), a prominent Ukrainian writer, translator, literary critic, theatrical studies scholar, journalist and public figure. His creative oeuvre is examined in the context of the Ukrainian literary translation with a focus on his translation strategy. Rudnytskyi was at his most prolific in the 1920s and 1930s.

It is revealed that the role of the Ukrainian artistic translation at that time was not limited to the aesthetic and informative functions. In fact, translation contributed to cultural enlightenment, shaped national identity and, ultimately, facilitated nation shaping in Ukraine. Such motivation for translation helped to forge a function-oriented strategy, one driven by the need to develop and enrich the Ukrainian language and culture. Rudnytskyi translated writings from more than thirteen literatures and of diverse literary genres. Some of these works did not see alternative translations until the late 20th century. In this paper, we seek to explore Rudnytskyi's views on translation by examining major trends in translation practice that held sway in the first decades of the 20th century. Rudnytskyi was one of the first to elaborate and apply the multiple linguistic, typological and genre approach to the task of translation.

Keywords: Ukrainian culture, literary translation, translator's strategy, translation studies views.